

Bart en Boris

WERKEN MET BULGAREN

Onterechte spookbeelden rondom 'Roemenenconstructies'?

Werken met Bulgaren of Roemenen is niet zonder risico, maar wat is het alternatief voor de kweker?

Alleen al in Zundert zouden meer dan twintig boomkwekers werken met Roemenen, waarbij deze werknemers niet in dienst worden genomen, maar via aanneemconstructies werkzaamheden uitvoeren. De Arbeidsinspectie ageert fel tegen deze manier van werken. Dit zou getuigen van slecht werkgeverschap. 'Hypocriet', is kortweg het oordeel van Adriaan Veer van Simfra. Zijn manier van werken zou volstrekt legaal zijn. De Arbeidsinspectie creëert zelfs een hetze tegen zijn bedrijf, enkel met het doel werkgevers af te schrikken om op deze manier werk uit te besteden.

Auteur: Hein van Iersel

Even een stukje theorie. Wil je werken met buitenlandse werknemers die niet gewoon in Nederland mogen werken, dan kan dit op verschillende manieren. Ten eerste via constructies waarbij de oogst op stam verkocht wordt aan een buitenlandse, meestal Oost-Europese, firma. Formeel-juridisch hoeft daar niets mis mee te zijn. Tenminste, als het geogste product ook werkelijk wordt vervoerd naar de koper en niet via oneigenlijke constructies wordt verkocht voor rekening en risico van de kweker. Nog in 2012 is een aantal tuinbouwers tegen tonnenhoge boetes aangelopen omdat zij naar het oordeel van de rechter ten onrechte gebruikmaakten van deze manier van werken. Een tweede manier van werken gaat via het aanbesteden van werk. Een kweker maakt hierbij een afspraak met een

Roemeens of Bulgaars bedrijf dat tegen vastgestelde tarieven bepaalde werkzaamheden aanneemt. De kweker/opdrachtgever en de Roemeen of Bulgaar die het werk uitvoert, staan dan niet in een gezagsverhouding tot elkaar, maar in een relatie als opdrachtgever en Roemenen of Bulgaren die in dienst zijn van de aannemer. Een derde manier is als een Oost-Europees bedrijf werknemers in West-Europa hetzelfde werk laat doen als werknemers in het moederbedrijf. Uit een simpele Google-opdracht van dit vakblad blijkt dat de vleesverwerker Vion Food groep op haar vestiging in Enschede deze constructie toepast en werkt met Slowaakse arbeiders van het bedrijf Dios. Dios is in Slowakije eveneens een vleesverwerkend bedrijf.

Saillant detail is dat ZLTO via NCB grootaandeelhouder is van Vion en daardoor medeverantwoordelijk voor dit soort constructies. Bij deze manier van werken krijgen werknemers rond de vijfhonderd euro bruto per maand en worden verloned in het land van herkomst. Dat salaris wordt in Nederland bijgevoerd met een onkostenvergoeding.

Kwade reuk

Alle bovenstaande manieren van werken met Oost-Europeanen staan in een kwade reuk. Bij het verkopen op stam is dat waarschijnlijk terecht, omdat hiervoor een aantal kwekers tegen forse veroordelingen zijn opgelopen. Voor de tweede manier van werken is het verhaal, in ieder geval volgens Adriaan Veer van Simfra,

Adriaan Veer.

genueanceerder. Bij deze manier van werken wordt de betrokken medewerker betaald volgens het Roemeense of Bulgaarse recht en krijgt de werknemer een belastingvrije vergoeding voor het feit dat hij of zij zijn/haar werk in het buitenland moet verrichten. Deze daggeldvergoedingen worden door de Nederlandse fiscus als regulier inkomen erkend. Formeel gaat het om een legale manier van werken. Dat blijkt alleen al uit het feit dat vele honderden Oost-Europese arbeiders in de Eemshaven en bij de Europoort op deze manier aan het werk zijn. Volgens Adriaan Veer, agent van het Roemeense bedrijf Simfra, zou het hier minimaal om dertienduizend mensen gaan. Dit getal is te herleiden uit de verplichte notificaties die de aannemer moet doen bij het UWV. Kortweg houdt dit in dat de Roemeense of Bulgaarse aannemer bij het UWV moet melden welke mensen hij op welke klus aan het werk heeft.

Ook ZLTO geeft aan dat het formeel-juridisch om een legale manier van werken gaat. Frank de Wijs, specialist arbeidszaken bij deze belangenvereniging, meldt in een artikel uit 2011 in het *Vakblad voor de Bloemisterij*: 'Ik ken Simfra Invest en op papier ziet het er allemaal prima uit, maar je loopt als ondernemer wel de kans dat je 's nachts van je bed wordt gelicht door de Arbeidsinspectie. Wil je dat risico nemen als ondernemer? Als sector moet je niet in deze hoek van de samenleving willen staan.' Henk Raaymakers van de vakgroep Bomen en

Planten van ZLTO geeft in datzelfde artikel boomkwekers het advies om nieuwe wegen te zoeken om een duurzaam en toekomstbestendig personeelsbestand op te bouwen.

Het mag duidelijk zijn dat Simfra niet blij is met dit soort uitlatingen. Volgens Veer is in de boomkwekerij sprake van een sterke tegenwerking door de Arbeidsinspectie, maar ook door ZLTO. De Arbeidsinspectie suggereert, aldus Veer, dat

Simfra de *Wet arbeid vreemdelingen* zou overtreden, maar laat vervolgens na deze overtredingen te bewijzen. Volgens Veer gebeurt dat niet alleen bij zijn bedrijf. In 2012 zou bij klanten van Simfra vijf keer een inval door de Arbeidsinspectie hebben plaatsgevonden, waarbij geen enkele keer overtredingen werden geconstateerd, maar waarbij de betreffende inspecteurs zich wel in hoge mate intimiderend zouden hebben opgesteld in de richting van de ondernemer.

Het is duidelijk in het belang van ZLTO dat boeren en tuinders niet meer werken met Simfra en het Roemeense personeel

Veer denkt dat ZLTO ook probeert Simfra te weren van de Nederlandse markt omdat volgens Veer ZLTO anders haar lucratieve payrollingsdiensten ziet afnemen naar haar boeren en tuinders toe. Het is duidelijk in het belang van ZLTO dat boeren en tuinders niet meer werken met Simfra en het Roemeense personeel.

Kopschuif

Het is lastig zo niet onmogelijk om een boomkweker aan het woord te krijgen over aanneemconstructies. *Of the record* wil iedereen er graag

Peter Baltus

‘Ik heb het met Polen, Letten en Litouwers geprobeerd, maar dat heeft gewoon nooit gewerkt omdat het jaren duurt voordat zij het werk kennen’

over praten en vindt iedereen het belangrijk dat het onderwerp op de agenda komt, maar is men op hetzelfde moment bevreesd voor de gevolgen voor het eigen bedrijf.

Henk Janssen en zijn broer Piet werken bijna sinds de start van het bedrijf in 2005 met Roemenen. Dat zijn en waren hoofdzakelijk leden van een familie: vijf broers, aangevuld met vrienden. Henk Janssen weet niet zo goed wat hij zonder deze mensen aan zou moeten. Hij heeft naar eigen zeggen ook andere nationaliteiten geprobeerd, maar de mentaliteit van ‘zijn’ Roemenen bevalt hem gewoonweg het beste. De familie die bij de Gebr. Janssen werkt, heeft zelf ook een agrarische achtergrond en heeft daardoor veel meer feeling met het werk op de kwekerij.

Henk Janssen: ‘Ik heb het met Polen, Letten en

Peter Bontekoe

Litouwers geprobeerd, maar dat heeft gewoon nooit gewerkt omdat het jaren duurt voordat zij het werk kennen.’

Janssen werkt via een aanneemconstructie, maar niet geheel van harte. Hij gaat ervan uit dat de samenwerking met Simfra legaal is, maar zou dat graag bevestigd krijgen door de Arbeidsinspectie. Ook bij hem is een inval geweest, waar hij niks meer over gehoord heeft. ‘Maar wie zegt mij dat ik volgend jaar of over drie jaar alsnog moet bewijzen dat ik niks illegaals heb gedaan?’ Over ZLTO is Janssen niet erg positief. De deur is voor hem dichtgegaan toen hij tegelijk met de waarschuwingen van ZLTO met betrekking tot het werken met buitenlanders ook een brochure van LTO Noord tegenkwam waarin werd uitgelegd hoe aanneemconstructies opgezet zouden worden. Janssen: ‘Toen kwam ik erachter dat de “fraterkes” van ZLTO voor een andere parochie preekten.’ Janssen bedoelt hiermee dat de forse stellingname van ZLTO tegen aanneemconstructies een commercieel ZLTO-doel zou dienen, namelijk het bewaken van de eigen payrollconstructies.

Overigens bestrijdt Baltus van LTO Noord dat zijn organisatie ooit op een andere manier heeft gecommuniceerd over aanneemconstructies. Baltus: ‘Er heeft nooit licht gezeten tussen de standpunten van ZLTO en LTO Noord.’

Frank de Wijs

Overbodig om te zeggen dat Gebr. Janssen op dit moment geen lid is van ZLTO. Dat is het bedrijf overigens wel geweest. In de tijd dat er nog tewerkstellingsvergunningen werden uitgereikt, kreeg je als ZLTO-lid korting op het aanvragen van de vergunning.

2014

Waarom zouden Roemeense en Bulgaarse werkrachten zoveel beter voldoen dan Polen of andere legale Oost-Europeanen? Voor wat betreft Zundert heeft dat een historische reden. Op veel bedrijven werken vaak al heel lang Roemenen of Bulgaren. Die medewerkers vervangen door Polen is vaak geen optie omdat dezen het werk niet kennen. Daarnaast zou ook het arbeidsethos van deze werknemers ongeëvenaard zijn. Hun productie ligt vaak veel hoger dan die van Poolse medewerkers. Veer is wel zo eerlijk om aan te geven dat dit ook te maken heeft met het feit dat deze mensen vaak geen alternatief hebben. Veer: ‘Polen zijn voor deze ondernemers los zand, die voor twee kwartjes meer per uur hun werk in de steek laten. Bulgaren en Roemenen hebben die luxe niet, omdat ze niet overal kunnen werken.’ Heel lang duurt dat overigens niet meer. Per 2014 hebben Roemenen en Bulgaren geen tewerkstellingsvergunning meer nodig en kunnen ze net als Polen en andere EU-inwoners profiteren van het recht op vrije arbeid.

Fair Produce

Het Bulgarendossier is voor Frank de Wijs van ZLTO het zoveelste dossier rondom arbeid voor Oost-Europeanen in de landbouw. Eerdere dossiers die in de publieke opinie veel aandacht hebben getrokken, zijn onder andere de zaak van de Brabantse aspergekwekerij uit Someren, waar De Wijs bijna met afgrijzen aan terugdenkt. Dit soort affaires doen de sector in de visie van De Wijs weinig goeds en het is mede daardoor dat ZLTO hiervoor waarschuwt.

De Wijs haalt in dit verband het voorbeeld aan van de ontwikkelingen in de champignonteelt. Daar werden op een gegeven moment oogsten verkocht via constructies met Cyprus en Midden-Amerika. De Wijs begrijpt dat wel. De marges in deze teelt zijn zo flinterdun, dat je alleen met ingrijpen in je arbeidskosten iets over kunt houden als ondernemer. Gelukkig heeft in de champignonteelt de wal het schip gekeerd en is er

nu een beweging naar 'Fair Produce'-teelt. 'Fair Produce' is een keurmerk voor eerlijk geogoste paddenstoelen en garandeert dat oogstmedewerkers beloofd worden volgens de in Nederland geldende regels. Aangevuld met een aantal bovenwettelijke eisen.

LTO geeft aan dat het formeel-juridisch om een legale manier van werken gaat

In een artikel op de website voor de AGF-sector meldt voorzitter Ko Hooijmans van LTO vakgroep Paddenstoelen: 'De sector wil af van het slechte imago. Indien je als teler op een correcte manier werkt en er alles aan doet om op tijd een goed product te leveren aan de supermarkten, is

het bijzonder pijnlijk als je over één kam wordt geschoren met ondernemers die dat niet doen.' Volgens Frank de Wijs staan ondernemers in de rij om volgens dit keurmerk geregistreerd te worden, maar - en dat is nog belangrijker - ook retailers als bijvoorbeeld C-1000, COOP en Lidl stellen dit momenteel als eis. Ook andere retailers en zelfs Albert Heijn zouden momenteel die kant op bewegen.

Peter Baltus, werkzaam bij LTO Noord als projectleider voor het Fair Produce project verteld wat er in de champignonsector is gebeurd. Zijn verhaal schetst kort samengevat het korte termijn belang van de individuele kweker tegenover het lange termijn belang van de sector. Doordat kwekers met constructies aan de slag zijn gegaan zijn de arbeidskosten weliswaar gedaald, maar daarmee ook de verkoopprijs van het product. Met *Fair Produce* zou het volgens Baltus mogelijk moeten zijn een nieuwe bodem in de markt te leggen.

In de pers verschijnen inmiddels al verhalen dat de onafhankelijke stichting achter *Fair Produce* wordt overstroomd door nieuwe kwekers. Verder worden op dit moment gedacht om naast champignons ook andere producten als bijvoorbeeld asperges en aardbeien via *Fair Produce* aan te bieden. Ook Peter Bontekoe, voorzitter van de landelijke LTO-vakgroep Bomen en vaste planten is op de hoogte van het succes van *Fair Produce*. Concrete plannen om als boomkwekerijsector aansluiting met *Fair Produce* te zoeken zijn er nog niet, maar Bontekoe kan zich goed voorstellen dat de duurzaamheidsscan wordt geïntegreerd in *Fair Produce* en dat het dan ook interessant zou kunnen zijn voor de boomkwekerij.

Bontekoe kan zich goed voorstellen dat de duurzaamheidsscan wordt geïntegreerd in *Fair Produce* en dat het dan ook interessant zou kunnen zijn voor de boomkwekerij

Overigens ziet De Wijs ook wel in dat er met de aanneemconstructies in de boomkwekerij iets anders aan de hand is dan met die in bijvoorbeeld de champignonenteelt. In de champignonenteelt was het op een bepaald moment *big business*, waarbij een beperkt aantal bedrijven het lef en het geld hadden om constructies op te tuigen. In de boomkwekerij gaat het om veel kleinere bedrijven, die vaak maar een handjevol medewerkers in dienst hebben.

De Wijs is dan ook stellig van mening dat minister Kamp de huidige problemen zelf veroorzaakt heeft en dat als gevolg van het afschieten van de tewerkstellingsvergunningen feitelijk iedereen verliest: de Nederlandse staat omdat er belastinggeld weglekt naar Oost-Europa, en de kwekers omdat die hun werk niet uitgevoerd krijgen. De Wijs hierover: 'Kamp of zijn opvolger Asscher laten dit niet gebeuren. Hij zal hoe dan ook tot het gaatje gaan om zijn gelijk te halen.'

Kort geding

Het Roemenendossier is voer voor juristen. ZLTO heeft na de afwijzing van de tewerkstellingsvergunningen een kort geding en een bodemproce-

dure aangespannen tegen Kamp. Centraal in dit geding, waarover in maart van 2013 uitspraak zou moeten komen, staat de vraag of het argument reëel is dat er voldoende gekwalificeerde arbeid in Nederland rondloopt.

Iedere kweker weet daar het enige juiste antwoord op, namelijk dat in de kaartenbakken van het Arbeidsbureau op dit moment weliswaar een recordaantal werklozen zitten, maar niet de mensen die ingezet kunnen worden op een kwekerij. Mocht het kort geding nadelig uitvallen voor de minister, dan zal er waarschijnlijk overleg komen over hoe de resterende periode tot 1 januari 2014 zal worden overbrugd.

Gezagsverhouding

De belangrijkste factor waar een rechter naar kijkt bij het beoordelen of een bepaalde constructie legaal is, is waarschijnlijk het al dan niet aanwezig zijn van een gezagsverhouding. Op 16 januari 2013 heeft de Raad van State een vonnis tegen het bedrijf Go-Fresh en het Oost-Europese aannemersbedrijf V-Agrar vernietigd. Belangrijkste reden was dat de ondernemer bij de Bulgaarse werknemer volgens een getuigenverklaring weliswaar de arbeidstijden in de gaten hield en werkinstructies had gegeven, maar dat de getuigenverklaringen niet goed waren onderbouwd.

De in dit artikel aangehaalde boomkwekers Henk & Piet Janssen wilden na aanvankelijke instemming toch niet met hun eigen naam in het artikel. Op hun verzoek zijn hun namen daarom veranderd.